

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze diplomové práce

Platební bilance, případová studie České republiky

Bc. Jolana Simková

© 2014 ČZU v Praze

Souhrn

Cílem mé práce je provést analýzu a ukázat stručný vývoj platební bilance v České republice v letech 1993 – 2012, čili od vzniku České republiky.

Pozornost věnuji účtům platební bilance, a mezinárodnímu srovnání především se státy evropské sedmadvacítky. Také jsem zde vysvětlila úzkou souvislost mezi platební bilancí a vnějším dluhem naší země. Dalším cílem mé práce je zodpovědět otázky nastolené v cíli práce.

Klíčová slova: platební bilance, běžný účet, finanční účet, saldo platební bilance, rovnováha platební bilance, devizové rezervy, vnější dluh.

Cíl práce a metodika

Cílem mé diplomové práce je ukázat stručný vývoj platební bilance v České republice v letech 1993 – 2012 a její možné perspektivy dalšího vývoje. Dále pak zodpovím následující otázky: Jaká je pozice platební bilance České republiky ve vztahu k ostatním zemím a co stojí za úspěchem zemí s dlouhodobě vyrovnanou platební bilancí? Které země jsou pro Českou republiku klíčovými obchodními partnery? Jaký je trend vnějšího dluhu ČR a jak se odlišuje od trendu zahraniční zadluženosti ostatních států? Jak se Česká republika může nechat inspirovat úspěšnými zeměmi a čeho by se měla naopak vyvarovat?

Práci bych zařadila mezi případové studie, které se zabývají stavem platební bilance České republiky. V diplomové práci jsou uvedeny deskriptivní a komparativní metody zkoumání. Ty povedou k zodpovězení otázek uvedených v cíli diplomové práce.

Do teoretické části jsem zařadila nejdůležitější pojmy spojené s platební bilancí a vnějším dluhem České republiky čerpané z odborné literatury a dostupných internetových zdrojů. Teoretická část nastiňuje příčiny a důsledky vnější nerovnováhy, dále vysvětluje definice, důvod a strukturu platební bilance. Cílem této části je vytvořit přehledný a srozumitelný podklad pro praktickou část diplomové práce.

Praktická část se zabývá aplikováním informací získaných z teoretické části a má za úkol převést teorii do praxe. Potřebné informace jsem získala z autentických statistických dat, které uveřejňuje Český statistický úřad a Česká národní banka. V této

částí se zabývám mezinárodním srovnáním a hledáním příčin úspěchů a neúspěchů platební bilance u vybraných zemí.

V závěru zodpovím otázky, které byly nastoleny v cíli práce.

Výsledky a diskuze

Předmětem mé práce je analýza platební bilance České republiky v letech 1993 – 2012. Dle vývoje platební bilance lze posoudit stav ekonomiky i vnější ekonomické stability země. Za sledované období platební bilance prošla Česká republika řadou zajímavých změn. Především se jedná o změny hlavních účtů. Sem patří běžný účet, kapitálový účet a finanční účet.

Z této práce vyčteme, že vývoj platební bilance byl ovlivněn rokem 2004. Tento rok je významný vstupem České republiky do Evropské unie. Běžný účet se po celou historii nachází v deficitu. Při pohledu na účet obchodní bilance je situace zajímavější. Je totiž zřejmé, že byl ovlivněn vstupem do EU, od roku 2004 vykazuje kladné hodnoty. Zboží z České republiky nedokázalo dostatečně konkurovat zboží ze zemí EU. Poptávka byla tedy velice slabá.

Naopak tomu je u finančního účtu. Ten oproti běžnému účtu zaznamenal ve sledovaném období kladnou hodnotu. A to díky přímým zahraničním investicím. Zvrat nastal v roce 1999, kdy tento účet začal nabývat téměř dvojnásobných hodnot a to díky novým přijatým zákonům o investičních pobídkách. Nejúspěšnějším rokem pro PZI byl rok 2002.

Zlomovým okamžikem byl rok 2004, který je spojen, jak už bylo zmíněno se vstupem České republiky do Evropské unie. Tato událost měla velice pozitivní vliv na vývoj platební bilance. Zapůsobila zejména na běžný účet, konkrétně na obchodní bilanci. A to díky tomu, že odbourala bariéry, které volnému obchodu se zbožím stály v cestě, a v roce 2005 obchodní bilance poprvé zaznamenala aktivní saldo.

Od roku 2004 do konce sledovaného období byl kapitálový účet vždy kladný. Tomuto výsledku přispěly zejména příjmy ze strukturálních fondů Evropské unie.

Naopak bilance výnosů se od roku 2004 začala zhoršovat. V roce 2007 se dostala do děsivého deficitu, který nabýval hodnoty téměř 270,2 mld. Kč. Největším problémem se

zdá být vyplácení dividend zahraničním subjektům, kterým se výrazně za toto období zvýšily jejich zisky. Při pohledu na tuto bilanci výnosů není vidět zlepšení, ba naopak s narůstajícími léty narůstá i deficit této položky.

Závěr

Domnívám se, že pokud chceme, aby země ekonomicky rostla, je důležité otevřít se světu. Což znamená přijímat výzvy a spolupracovat, aby se naše země posunula v žebříčku vyspělých zemí výš. Tato strategie se může zdát riskantní, ovšem bez riziku není zisku. V této práci jsem ukázala, že paradoxně, státy, které bojují s vysokým vnějším dluhem, jsou státy vyspělé (USA, Austrálie, EU). Ovšem země s minimálním vnějším dluhem jsou zpravidla země rozvojové.

Jak jsem již v této práci zmínila, pro dlouhodobě vyrovnanou platební bilanci by se jednotlivé dlužné sektory měly snažit nahrazovat krátkodobé půjčky půjčkami dlouhodobými. Zapůjčené zdroje by měl stát využívat na investice, které v budoucnu vytvoří kapitál pro pokrytí dluhové služby. Největší podíl na krátkodobé zahraniční zadluženosti má bankovní sektor.

Objasnili jsme si tedy platební bilanci České republiky ve vztahu k ostatním zemím.

Co se však týká dluhu České republiky, jak jsme již zjistili, jedná se o vzrůstající tendenci. Pokud porovnáme čísla ČR nejen se státy EU, ale i s ostatními státy, zjistíme, že dluh země není alarmující. A to ani v poměru k HDP. Obě tyto hodnoty se pohybují v poměru světového i evropského průměru.

Dalším postřehem je, že našimi největšími investory jsou země Německo a Nizozemsko. Proto by se Česká republika měla snažit s těmito zeměmi vycházet více než dobře. ČR by se měla aktivně účastnit na zkvalitnění spolupráci s těmito zeměmi.

Dovolím si také konstatovat, že by si Česká republika neměla brát příklad ze zemí s nízkým vnějším dluhem. Šetřením v této práci jsem zjistila, že se v tomto případě jedná především o země rozvojové. Každá mince má dvě strany, tedy i vnější dluh má svá negativa i pozitiva. Nebylo by chytré se bránit investicím od zahraničních investorů, dokud země ekonomicky roste. Důležité ale je nezapomenout na pravidla udržitelnosti vnějšího dluhu a těmito pravidly se řídit.

Hodnotu této práce spatřuji zejména v objasnění pojmů, v komplexním výsledném pohledu na dané informace a ve zhodnocení statistických dat, ze kterých je vyvozen závěr autora.

Literatura

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Martina JIRÁNKOVÁ. *Makroekonomie: Jak porozumět ekonomii*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-7380-245-5.

HECZKO, Stanislav, Bohuslav SEKERKA a Martina JIRÁNKOVÁ. *Pracovní texty k předmětu Mezinárodní ekonomické vztahy: Jak porozumět ekonomii*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2007, 193 s. Expert (Grada). ISBN 978-807-0449-226.

HELÍSEK, Mojmír, Bohuslav SEKERKA a Martina JIRÁNKOVÁ. *Makroekonomie: základní kurs*. 2. přeprac. vyd. Slaný: Melandrium, 2002, x, 326 s. Expert (Grada). ISBN 80-861-7525-1.

HOLMAN, Robert, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. *Dějiny teorií mezinárodního obchodu: Jak porozumět ekonomii*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1990, 64 s. ISBN 80-707-9505-0.

KOTLÁN, Igor, Bohuslav SEKERKA a Martina JIRÁNKOVÁ. *Aplikovaná hospodářská politika: základní kurs*. Vyd. 1. Ostrava: Sokrates, 2001, 97 s. Expert (Grada). ISBN 80-865-7201-3.

KRÁL, Bohumil. *Česká ekonomika a ekonomická teorie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 266 s. ISBN 80-200-1129-3.

SAMUELSON, Paul Anthony. *Ekonomie: základní kurz*. Vyd. 2. Praha: Svoboda, 1995, xl, 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.